

DE REIS NAAR AMERIKA

Het is jaren geleden dat een goede vriend mij vroeg of ik het lied kende waarin de woorden "het schip ligt op het strand om te vertrekken naar een vreemd land".

In een schrijfboekje van rond de eeuwwisseling vond ik volgend lied en ik hoop dat het de gevraagde versie is.

Het gaat over de uitwijking van belgen, meestal vlamingen, einde vorige eeuw naar Argentinië en Amerika om er een beter bestaan te zoeken.

Toen ik nog op de kakschool van Masoeur Brigitte zat was er een familie, de mensen waren zeer arm, die zou uitwijken naar Amerika en ik herinner me nog de jongetjes die zongen van : "Amerika en schipaderika" in blijde verwachting van de grote reis naar het onbekende en de grote boot die hen naar de overkant van de oceaan zou brengen van waar ze nooit meer zouden terugkeren, tenware steenrijk. Ik weet niet wat er van die familie geworden is, hopelijk zijn alle verwachtingen ingelost.

Bij meester Derdeyn, in de "vakansieschole" op de oude vuurtoren, en dat was nog een hele tijd vóór de werken aan de nieuwe vissershaven begonnen, leerden we zingen van :

"Wie gaat er mee naar Amerika,
"Daar moeten we niet werken
"Eten en drinken op ons gemak,
"Slapen gelijk een verken
"Ge moet eens zien hoe wel dat 't gaat
"Als ge met de klopper op de deure slaat
"Eén twee drie, daar kwam er een piot,
"J'had geen haar op zijn kletsekop.
"Kletsekop !

Dit lied moet ook zeer bekend geweest zijn, niet alleen te Oostende maar ook op andere plaatsen. Ik vond het terug in verschillende liederenbundels afkomstig uit het binnenland.

Inderdaad de oorspronkelijke versie was :

"Wie gaat er mee naar Verapas
"Daar moeten we niet werken, enz... tot en met "het verken".

En in dit geval zou het terugslaan op de poging van de Belgische regering in de jaren 1840 om een belgische kolonie te stichten in Guatemala (hierover veel meer in het werk van Luc SCHEPENS : VAN VLASKUTSER TOT FRANSCHMAN - uitgave W.E.S. 1973).

Maar nu terug naar ons lied over de "reis naar Amerika". Dat het geen "typisch Oostends lied" is, staat vast. De uitwijking naar Amerika van uit Oostende en zelfs het gewest Oostende was gering, ook na de eerste wereldoorlog.

Alhoewel er in 1924 te Oostende nog twee agenten waren voor de "Red Star Line". Zonder te spreken van de andere lijnen die uitwijkingen naar Amerika "bevorderden" om hun schepen volgeladen - zij het met emigranten - over de plas te krijgen. Daar waren in die tijd nog de "Canadian Pacific" en de "Cunard Line" om er maar twee te noemen. En de ouderen onzer lezers zullen zich nog wel de grote

propagandaplakbrieven herinneren die in de herbergen hingen met een luxepakketboot met drie schouwen. Luxe, maar zeker niet voor de emigranten.

Er werd in de vorige eeuw en rond de eeuwwisseling, betrekkelijk veel propagande gemaakt voor uitwijking naar de overzijde van de Atlantische Oceaan, vooral bij de armsten onder onze mensen. Op sommige plaatsen werden na de hoogmis brieven -echte of gefingeerde - voorgelezen van mensen uit het dorp die uitgeweken waren en die het bijzonder "goed " zouden stellen.

Maar er kwamen ook andere berichten binnengelopen, die evenwel niet op dezelfde luidruchtige manier verspreid werden, maar die toch de oren van de volkszangers bereikten. Zodat we het onderstaande lied gerust mogen beschouwen als een reactie op de destijds gevoerde propaganda om uit te wijken. Het werd gezongen op de markten, op vliegende bladen verkocht en door sommigen interessant genoeg bevonden om overgeschreven te worden in hun "kal-lepingske".

De Reis naar Amerika

(tekstdichter onbekend - melodie ?)

1.

Adieu liefste 't is tijd
Ziet hoe ik ben bereid
Het schip dat ligt op strand
En ik vertrek naar een vreemd land
Met enen kloeken moed
Over Neptunus vloed
Over die woeste zee
Naar die Amerikaanse ree
En ik wil de zee bevaren
Door de haven en door de baren
Adieu, vaarwel, mijn schoon Belgenland
Amerika staat in mijn hart gepland.

2.

O liefste Ferdinand
Is dat uw getrouwe hand
Hoe kunt gij zo bestaan
Van naar Amerika te gaan
In deze wildernis
Waar er anders niets is
Als bossen en fenijn
Van al U troost verlaten zijn
En gij moet daar bij de wilde wonen
In plaats van huizen onder de bomen
Menig matroos sterft in den watervloed
Ach ! minnaar verandert uw gemoed.

3.
Vriendin spreek daar niet van
Stelpt al uw droef getraan
En maakt zo geen verdriet
Want het is voor eeuwig niet
Na enen korten tijd
Zijn wij wederom verblijd
Schept altijd kloeken moed
Draag zorg voor ons zoontje zoet.
Daarin vinde ik mijn plezieren
Van te gaan tot bij de wilde dieren
Om in 't midden van Amerika te gaan
Ik hoop dat God mij zal bijstaan.

4.
Daarmede scheiden wij
Vol droefheid allebei
Naar drie jaren van verdriet
Kreeg zij een onverwachte brief
Alsdát haar lief was dood
Zij riep : God, wat grote nood
Ach mijn verlaten kind
Uw vader is door de dood verslind
Ach Ferdinand zijn dat uwe plezieren
Dat gij moest gaan tot bij de wilde dieren
Waar gij ging maken een fortune groot
Gij ligt verslind nu door de bleke dood.

5.
Daar stond ik in deze brief
'k Beklaag mijn zoete lief
Had ik uwen raad gedaan
Ik had hier niet de dood doorstaan
Antwerpen gij schone stad
Waar ik u verlaten had
Verre van mijn ouders af
Rust ik hier in een vreemd graf
ja hoe dikwijls had ik moeten treuren
De wilde dieren kwamen mij verscheuren
Ziet jonge jeugd wat heb ik misdaan
Met naar Amerika te gaan.

Uit een schrijfboek van Koksijde uit 1881 neem ik volgende variante op bovenstaand lied.

strofe 5 klinkt als volgt :

De laatste woorden die hij sprak
Toen hij zijn geest gaf
't Was adieu mijn liefste zoet
Schep maar altijd kloeke moed
Had ik uw raad gedaan
Niet naar Amerika te gaan
Nu moet ik het leven derven
En door de wilde dieren sterven
O jonge jeugd zoet wat heb ik gedaan
Met naar Amerika te gaan.

Jef KLAUSING